

Sygn. akt X Ka 880/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie w X Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący - sędzia SO Wanda Jankowska – Bebeszko

Protokolant: protokolant sądowy Edyta Marcinkiewicz

przy udziale Prokuratora Renaty Zielińskiej

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2019 r. sprawy

P. Z. oskarżonego o czyny z art. 207 § 1 k.k. oraz art. 217 § 1 k.k.

na skutek apelacji wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 5 czerwca 2019 r. sygn. akt V K 776/19

orzeka:

I. uchyla rozstrzygnięcie z pkt I i II zaskarżonego wyroku dotyczące warunkowego umorzenia postępowania przeciwko oskarżonemu **P. Z.** o czyn z art. 207 § 1 k.k. oraz zapłaty nawiązki - i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu dla m. st. Warszawy do ponownego rozpoznania

II. w pozostałej części wyrok utrzymuje w mocy, kosztami za postępowanie odwoławcze obciąża Skarb Państwa

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. C. kwotę 420 (czterysta dwadzieścia) zł plus VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

Sygn. akt X Ka 880/19

UZASADNIENIE

P. Z. został oskarżony o to, że:

1. w okresie od bliżej nieustalonej daty 2009 do lutego 2016 roku i od kwietnia 2016 roku do 5 czerwca 2016 roku w W. przy ul. (...) znęcał się psychicznie i fizycznie nad A. Z. w ten sposób, że wszczynał awantury w miejscu zamieszkania, podczas których rzucał w nią różnymi przedmiotami, niszczył przedmioty należące do pokrzywdzonej oraz sprzęt gospodarstwa domowego, wyzywał i ubliżał jej słowami powszechnie uznawanymi za obelżywe, popychał, szarpał, wyrzucał z mieszkania oraz kierował wobec niej groźby pozbawienia życia, które wzbudziły w zagrożonej uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione,

tj. o czyn z art. 207 § 1 k.k.,

2. w bliżej nieustalonym dniu w grudniu 2015 roku w W. przy ul. (...) naruszył nietykalność cielesną J. Z. poprzez uderzenie jej ułamanym liściem kwiatka,

tj. o czyn z art. 217 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie wyrokiem z dnia 5 czerwca 2019 roku orzekł:

I. na podstawie art. 66 § 1 i 2 k.k. i art. 67 § 1 k.k. przyjmując, iż oskarżony swym zachowaniem wypełnił znamiona zarzucanych mu przestępstw z art. 217 § 1 k.k. i art. 207 § 1 k.k. postępowanie karne przeciwko oskarżonemu warunkowo umorzył na okres próby 1 roku;

II. na podstawie art. 67 § 3 k.k. zobowiązał oskarżonego do zapłaty na rzecz pokrzywdzonej A. Z. kwoty 500 złotych tytułem nawiązki;

III. przyznał od Skarbu Państwa wynagrodzenie kuratorowi małoletniej pokrzywdzonej J. Z. - adwokat M. B. w kwocie 420 zł plus VAT oraz adwokat M. C. kwotę 504 zł plus VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej;

IV. na podstawie art. 627 k.p.k. w zw. z art. 629 k.p.k. zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 652 zł tytułem kosztów postępowania w tym 60 zł opłaty.

Apelację od powyższego wyroku złożył prokurator, zaskarżając orzeczenie w całości na niekorzyść oskarżonego P. Z.. Zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, wpływający na jego treść, polegający na niezasadnym przyjęciu, że stopień społecznej szkodliwości czynu będącego przedmiotem postępowania oraz wina oskarżonego nie są znaczne, co skutkowało wydaniem wyroku warunkowo umarzającego postępowanie karne, podczas gdy analiza całokształtu przedmiotowych i podmiotowych okoliczności czynu wskazuje, że stopień społecznej szkodliwości czynu oraz wina oskarżonego były znaczne, a tym samym brak było podstaw do warunkowego umorzenia postępowania.

Podnosząc ten zarzut, prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu dla m.st. Warszawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna.

Na wstępie należy stwierdzić, że wprawdzie prokurator zaskarżył wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie w całości, jednak zarówno treść zarzutu apelacyjnego, jak i jego uzasadnienie, dotyczy tylko czynu z art. 207 § 1 k.k. popełnionego na szkodę A. Z.. W pkt 2 petitum apelacji oraz w uzasadnieniu apelacji prokurator operuje bowiem pojęciem „czynu” a nie „czynów”, argumentacja przedstawiona na poparcie zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych dotyczy wyłącznie czynu z art. 207 § 1 k.k., zaś pokrzywdzona J. Z. pojawia się w tym wywodzie jedynie w kontekście przestępstwa popełnionego na szkodę jej matki.

W związku z powyższym w odmienny sposób należało ocenić apelację w odniesieniu do rozstrzygnięcia w zakresie czynu z art. 207 § 1 k.k. niż w zakresie czynu z art. 217 § 1 k.k.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko prokuratora, iż nie sposób zaakceptować ustaleń Sądu Rejonowego co do stopnia społecznej szkodliwości oraz stopnia winy oskarżonego w zakresie czynu z art. 207 § 1 k.k., a tym samym uznać warunkowe umorzenie postępowania za rozstrzygnięcie prawidłowe.

Przypomnieć trzeba, że – zgodnie z treścią art. 115 § 2 k.k. – dla ustalenia społecznej szkodliwości konieczne jest badanie strony przedmiotowej czynu (rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiar szkody wyrządzonej lub grożącej, sposób i okoliczności popełnienia czynu), jak i jego strony podmiotowej (postać zamiaru, motywacja). Na stopień społecznej szkodliwości czynu nie wpływają natomiast takie elementy, jak przyznanie się do winy, naprawienie szkody, skrucha, pogodzenie się z pokrzywdzonym, dotychczasowy tryb życia, właściwości i warunki osobiste sprawcy.

Z kolei ocena stopnia zawinienia wymaga zbadania poczytalności oraz dojrzałości sprawcy bądź ewentualnych okoliczności wyłączających winę. Innymi słowy, na stopień winy wpływają czynniki decydujące o zakresie swobody sprawcy w wyborze i realizacji zachowania zgodnego z prawem.

Dla zasadności zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego, kompleksowa ocena powyższych okoliczności powinna doprowadzić do ustalenia, że stopień społecznej szkodliwości czynu oraz stopień zawinienia nie są znaczne, czyli - wyższe niż „znikome”, ale niższe niż „znaczne”.

Tymczasem, jak trafnie zarzuca w apelacji prokurator, sąd I instancji koncentrując się na kwestii pozytywnego rezultatu mediacji, aktualnej sytuacji stron, które po rozwodzie nie zamieszkują razem, wzajemne kontakty potrafiły wzajemnie ułożyć bezkonfliktowo a pokrzywdzona A. Z. nie widzi potrzeby karania oskarżonego, które to okoliczności odnoszą się do przesłanki pozytywnej prognozy kryminologicznej („postawa sprawcy niekaranego za przestępstwo umyślne, jego warunki i właściwości osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa” – art. 66 § 1 in fine), pominął całkowicie rozważenie okoliczności wyznaczających pozostałe przesłanki warunkowego umorzenia, to jest określających stopień społecznej szkodliwości czynu i stopień winy sprawcy. Wszystkie przesłanki muszą bowiem wystąpić łącznie.

Ustalenia sądu I instancji w zakresie wymienionych przesłanek są dowolne, gdyż brak jest jakiegokolwiek argumentacji świadczącej o ich trafności. Sąd Rejonowy motywował te ustalenia okolicznościami irrelevantnymi, to jest zachowaniem oskarżonego po popełnieniu czynu – przeproszeniem pokrzywdzonej, skrucną i zawarciem ugody kończącej mediację.

Nadto, ocena stopnia społecznej szkodliwości czynu oraz stopnia zawinienia – jako nie znacznych - pozostaje niespójna z prawidłowymi ustaleniami faktycznymi w zakresie realizacji przez oskarżonego znamion przestępstwa znęcania się nad żoną (str. 1 – 5 uzasadnienia wyroku).

Jak słusznie podnosi prokurator, przedmiotem ochrony przepisu art. 207 § 1 k.k. jest nie tylko rodzina i relacje między członkami rodziny, ale również wolność od przemocy, godność, zdrowie czy nietykalność cielesna.

Z niekwestionowanych ustaleń faktycznych sądu I instancji wynika, że oskarżony swoim przestępnym zachowaniem godził we wszystkie dobra prawne wyżej wymienione, na przestrzeni bardzo długiego okresu (7 lat), w dodatku, wykonując przy tym zawód policjanta. Od osoby wykonującej taki zawód wymaga się nie tylko egzekwowania zachowań zgodnych z prawem wobec innych, ale i własnego respektowania norm prawnych, zwłaszcza tych podstawowych.

Sąd Rejonowy nie wziął pod uwagę, że oskarżony znęcał się nad żoną zarówno psychicznie, jak i fizycznie. Wprawdzie akty agresji fizycznej nie spowodowały u niej większych uszkodzeń ciała, ale nie były to w żadnym wypadku zachowania mało znaczące, gdy zważyć, że dochodziło do szarpania, popychania, wykręcania rąk, duszenia, wyrwania włosów czy rzucania w pokrzywdzoną różnymi przedmiotami, także nożem. Z kolei oceniając natężenie przemocy psychicznej należało uwzględnić, iż oskarżony wyzywał żonę, ośmieszał, krytykował, poniżał, wyrzucał z mieszkania, groził, dążył do tego, aby się go bała (mówił, że ją zabije albo doprowadzi do takiego stanu psychicznego, że popełni samobójstwo, k-3), co świadczy o wysokim i różnorodnym stopniu oddziaływania psychicznego na pokrzywdzoną.

P. Z. nadużywał alkoholu, pozostawał niekrytyczny w stosunku do swojego zachowania, nie wyciągał też właściwych wniosków z szans, które dawała mu pokrzywdzona w nadziei, że zachowanie męża się poprawi. Skutki jego zachowania obejmowały również małoletnią córkę, która przez wiele lat zmuszona była funkcjonować w niewłaściwych warunkach, dorastać w atmosferze przemocy, kłótni i psychicznego napięcia.

Trudno znaleźć też jakiegokolwiek motywy, choćby nieznacznie usprawiedliwiające, postępowanie oskarżonego.

Wszystkie powyższe okoliczności, w większości wskazane w apelacji, przekonują zatem, że natężenie realizacji znamion przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. nie pozwala na przyjęcie, iż społeczna szkodliwość czynu nie była znaczna.

Niewątpliwie, również stopień winy P. Z. także nie może być uznany za nie znaczny. Miał on bowiem w czasie czynu pełną, niczym nie ograniczoną możliwość podejmowania zachowań zgodnych z prawem.

Z tych względów nie da się zaakceptować rozstrzygnięcia w postaci warunkowego umorzenia postępowania jako prawidłowego. Okoliczności, które powołał Sąd Rejonowy – przeproszenie pokrzywdzonej A. Z., zawarcie ugody z nią, niepopelnienie dotychczas innych przestępstw, unormowanie stosunków między byłymi małżonkami, warunki i właściwości osobiste oskarżonego – są istotne, ale ich znaczenie dotyczy kwestii wymiaru kary (§ 2 i 3 art. 53 k.k.).

Należy również podkreślić, że postępowanie w tej sprawie toczy się w trybie publicznoskargowym, zatem zawarcie w ugodzie stwierdzenia, iż pokrzywdzona „odstępuje od oskarżenia” nie wywiera żadnych skutków procesowych.

W związku z powyższym, respektując treść przepisu art. 454 § 1 k.p.k., zakazującego sądowi odwoławczemu skazania oskarżonego, co do którego w I instancji postępowanie warunkowo umorzono, Sąd Okręgowy uchylił wyrok w części dotyczącej czynu z art. 207 § 1 k.k. i w tym zakresie sprawę przekazała Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

W ocenie Sądu Okręgowego, odmiennie należało ocenić zasadność warunkowego umorzenia odnośnie czynu z art. 217 §1 k.k. popełnionego na szkodę J. Z..

Jak już na wstępie zostało zaznaczone, prokurator w ogóle nie wskazał podstaw zakwestionowania tej części rozstrzygnięcia, gdyż całość argumentacji dotyczy czynu z art. 207 § 1 k.k. Uznanie tej argumentacji za trafną nie oznacza jednak konieczności ani celowości uchylenia całości wyroku, skoro oskarżonemu zarzuca się popelnienie dwóch odrębnych czynów na szkodę dwóch różnych pokrzywdzonych.

Skoro skarżący nie uzasadnił podstawy żądania uchylenia całości wyroku, jak też nie wykazał błędu w ustaleniach faktycznych w odniesieniu do drugiego z zarzucanych przestępstw, brak jest przesłanek do uwzględnienia apelacji w tym zakresie.

Sąd Okręgowy nie dostrzega natomiast takich uchybień w procedowaniu sądu I instancji, które dyskwalifikowałyby omawianą część wyroku.

Wprawdzie sąd orzekający i w zakresie czynu z art. 217 § 1 k.k. nie wskazał powodów uznania go za czyn, którego społeczna szkodliwość nie jest znaczna i taki sam stopień cechuje winę sprawcy, jednak tego rodzaju uchybienie nie przesądza o błędnym ustaleniu.

Przestępstwo popełnione na szkodę J. Z. należy faktycznie ocenić jako czyn małej wagi, który nie spowodował u pokrzywdzonej większych negatywnych następstw. Rzucenie w nią kawałkiem rośliny, nawet jeśli była to roślina kolczasta (aloes), w nieosłonięte plecy, spowodowało jedynie chwilowy dyskomfort. Ponadto, jak wynika z ustaleń sądu I instancji, oskarżony postąpił tak wobec niewykonania przez córkę polecenia, które jej wydał. Jego działanie, choć umyślne, było więc powzięte z zamiarem nagłym, pod wpływem pewnego impulsu.

P. Z. pogodził się z córką, przeprosił ją za swoje niewłaściwe zachowanie, ona zaś nie rości do niego pretensji. Kontakty ojca z córką są aktualnie prawidłowe (stanowisko kuratora małoletniej, k-514).

W powyższym stanie rzeczy należało uznać, iż spełnione zostały wszystkie przesłanki do warunkowego umorzenia postępowania wobec oskarżonego w zakresie czynu z art. 217 § 1 k.k. i jest to rozstrzygnięcie słuszne.

O kosztach za postępowanie odwoławcze, w części utrzymującej wyrok w mocy, orzeczono na podstawie art. 636 § 1 k.p.k.

O kosztach zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej Sąd Okręgowy orzekł na podstawie § 17 ust. 2 pkt 4 w zw. § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.